

Muutettavat kohdat on tähän luonnosdokumenttiin merkitty **keltaisella**, poistettavaksi aiotut kohdat on **yliviivattu** ja uudet tekstit on kirjoitettu **punaisella**.

Finna-konsortion toimintaperiaatteet

Finna-konsortion jäsenet ja Kansalliskirjasto noudattavat yhteistyössään näitä toimintaperiaatteita. Tarkemmin Finnan käyttöön, ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvistä tehtävistä ja vastuista sovitaan konsortion jäsenen ja Kansalliskirjaston välisessä palvelusopimuksessa.

1. MÄÄRITELMÄT

Tässä periaateasiakirjassa:

- **Aineistolla** tarkoitetaan konsortion jäsenen hallinnoimaa tai omistamaa, digitaalisessa tai fyysisessä muodossa olevaa tietoaineistoa.
- **Asiakasliittymäohjelmistolla** **Finnan ohjelmistolla** tarkoitetaan Kansalliskirjaston kehittämää ja ylläpitämää, avoimeen lähdekoodiin perustuvaa ohjelmistoa, jolla toteutetaan **Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymän eli** Finnan tietotekniset ratkaisut.
- **Indeksillä** tarkoitetaan tietovarantoa, johon taustajärjestelmistä haravoitu metatieto tallennetaan.
- **Konsortiollla** (Finna-konsortio) tarkoitetaan yhteenliittymää, joka kehittää Finnaa ja edistää konsortion jäsenten aineistojen ja palvelujen saattamista Finnan kautta yleisön saataville.
- **Konsortion jäsenellä** tarkoitetaan niitä organisaatioita, joilla on voimassa oleva Finnaa koskeva palvelusopimus Kansalliskirjaston kanssa.
- **Konsortiorryhmällä** tarkoitetaan konsortion jäsenten yhteistyöelintä, joka linjaa Finnan kehittämistä sekä suunnittelee ja seuraa sen toimintaa. Konsortiorryhmässä on konsortion jäsenten lisäksi intressiryhmien edustajia. Konsortiorryhmällä on säännöt, joissa määritetään tarkemmin sen tehtävät ja työskentelymenetelmät sekä ryhmän jäsenten valintamenettely.
- **Metatiedolla** tarkoitetaan tiedon kontekstia, sisältöä tai rakennetta, hallintaa ja käsittelyä kuvaavaa viitetietoa. Tätä metatietoa voidaan käyttää mm. aineiston hakuun, paikallistamiseen ja tunnistamiseen.
- **Normalisointisäännöllä** tarkoitetaan säännöstöä, jolla Finnan metatieto yhtenäistetään.
- **Näkymällä** tarkoitetaan yhden tai useamman konsortion jäsenen räätälöimää ja ylläpitämää käyttöliittymää, josta voi olla haettavissa yhden tai useamman jäsenen aineistoja ja johon voidaan liittää palveluita.
- **Palveluyksiköllä** tarkoitetaan Kansalliskirjaston toimintayksikköä (kirjastoverkkopalvelut), joka vastaa Finnasta.

- **Taustajärjestelmällä** tarkoitetaan arkistojen, kirjastojen ja museoiden kokoelmien hallintajärjestelmiä, joiden ylläpito ja kehittäminen on konsortion jäsenen omalla vastuulla.

2. KONSORTION JÄSENET

Seuraavat organisaatiot voivat liittyä konsortioon solmimalla palvelusopimuksen Kansalliskirjaston kanssa: opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sen hallinnonalan virastot ja laitokset, yliopistot, ammattikorkeakoulut, yleiset kirjastot, Varastokirjasto, valtionapua saavat yksityiset arkistot, Musiikkiarkisto JAPA, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, ammatillisesti hoidetut museot sekä muut opetus- ja kulttuuriministeriön erillis päätöksellä mukaan hyväksytyt organisaatiot. Sopimus voidaan solmia joko edellä mainitun toimijan tai sen omistajayhteisön (esim. kunta) kanssa. Ajantasaista listaa konsortion jäsenistä pidetään yllä Kansalliskirjaston ylläpitämällä verkkosivuilla.

3. FINNA-KONSORTION TAUSTA JA TARKOITUS

Konsortion tehtävänä on kehittää ja ohjata Finnan toimintaa ja näin parantaa arkistojen, kirjastojen ja museoiden aineistojen ja palveluiden saatavuutta. Konsortio kehittää palveluita käyttäjälähtöisesti sekä edistää toimialan kehitystä sektorirajat ylittävällä yhteistyöllä ja tiedon jakamisella. Tavoitteena on parantaa yleisen tiedonsaannin, oppimisen ja tutkimuksen edellytyksiä ja tuoda uusia mahdollisuuksia taiteelle, tieteelle ja muulle luovalle toiminnalle.

Finna on keskitetysti ylläpidetty verkkopalvelu, joka mahdollistaa pääsyn arkistojen, kirjastojen ja museoiden aineistoihin ja palveluihin. Finnasta käyttäjät voivat hakea tietoa sekä käyttää siihen liitettyjä digitaalisia palveluita. Finnassa jokaisella konsortion jäsenellä tai niiden yhteenliittymillä voi olla halutessaan oma näkymänsä. Konsortion jäsen hallinnoi, ylläpitää ja kehittää omaa näkymäänsä ja valitsee sen kautta saatavilla olevat aineistot ja niihin liitetyt palvelut.

Finnan tietotekniset ratkaisut toteutetaan avoimen lähdekoodin ohjelmistoihin perustuvalla asiakasliittymäohjelmistolla, jonka kehittämisestä ja ylläpidosta Kansalliskirjasto vastaa. Palvelua suunnitellaan ja kehitetään yhteistyössä osallistuvien organisaatioiden kanssa, erityisesti konsortion osana toimivissa, palvelun kehittämistä varten muodostetuissa ryhmissä. Avoimen lähdekoodin käyttö lisää konsortion jäsenten ja Kansalliskirjaston mahdollisuuksia kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön palvelun kehittämisessä.

4. KANSALLISKIRJASTON TEHTÄVÄT

Kansalliskirjaston palveluyksikkö tarjoaa Finnan käyttöön, ylläpitoon ja kehittämiseen liittyviä palveluita.

Kansalliskirjaston tehtävät määritellään tarkemmin sen ja konsortion jäsenen välisessä palvelusopimuksessa. Ne jakautuvat seuraaviin osa-alueisiin:

- Konsortion toiminnan koordinointi ja sopimusten hallinnointi
- Asiakasliittymäohjelmiston **Finnan ohjelmiston** kehittäminen ja ylläpito
- Normalisointisääntöjen ja indeksien ylläpitoon liittyvät palvelut
- Finnan käyttöön liittyvät palvelut
- Viestintä ja konsortion jäsenten välisen yhteistyön ja toimintaedellytysten edistäminen

5. KONSORTION JÄSENEEN TEHTÄVÄT

Konsortion jäsenen tehtävät määritellään tarkemmin sen ja Kansalliskirjaston välisessä palvelusopimuksessa. Ne jakautuvat seuraaviin osa-alueisiin:

- Rajapinnat ja palvelut pois lukien sellaiset rajapinnat ja palvelut, jotka ovat Kansalliskirjaston hallinnassa ja määräysvallassa
- Paikallisten näkymien toteuttaminen
- Aineistot
- Toimintatavat, ilmoitusvelvollisuudet
- Tietoturva

6. SEKTOREITA KOORDINOIVIEN ORGANISAATIOIDEN ROOLI

Organisaatiot, joiden tehtävänä on kehittää omien sektoreidensa toimintaa, toimivat tässä roolissa myös Finna-konsortiossa. Tällaisia organisaatioita ovat mm. **arkistolaitos Kansallisarkisto**, kirjastosektoreiden yhteistyöorganisaatiot (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto, AMKIT-konsortio, Yleisten kirjastojen neuvosto ja Erikoiskirjastojen neuvosto) ja Museovirasto. **ja Luonnontieteellinen keskusmuseo. Arkistojen KDK yhteistyötä koordinoi arkistolaitoksen johtama Arkistosektorin yhteistyöverkosto. Yksityisten arkistojen Finna-yhteistyötä koordinoi yksityisten arkistojen verkosto.** Näiden organisaatioiden **ja toimijoiden** tehtävänä on koordinoida oman sektorinsa yhteistyötä ja edistää sen keskinäistä yhteentoimivuutta.

7. KONSORTION TOIMINNAN RAHOITUS

Asiakasliittymäohjelmiston Finnan ohjelmiston kehittäminen, ylläpito ja tuki sekä Kansalliskirjaston tarjoamat Finnaan ja konsortioon liittyvät palvelut katetaan opetus- ja

kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluville organisaatioille opetus- ja kulttuuriministeriön Kansalliskirjastolle myöntämällä rahoituksella edellyttäen, että eduskunta myöntää tarvittavan rahoituksen.

Konsortion jäsen saa käyttöönsä sellaiset rajapinnat, jotka Kansalliskirjasto on hankkinut **KDKFinna**-käyttöön.

Konsortion jäsen vastaa itse Finnan käyttöönoton ja ylläpidon paikallisista kustannuksista (esim. paikalliset rajapinnat, käyttöliittymien räätälöinti ja ylläpito).

8. FINNA OSANA KDK-KOKONAISUUTTA

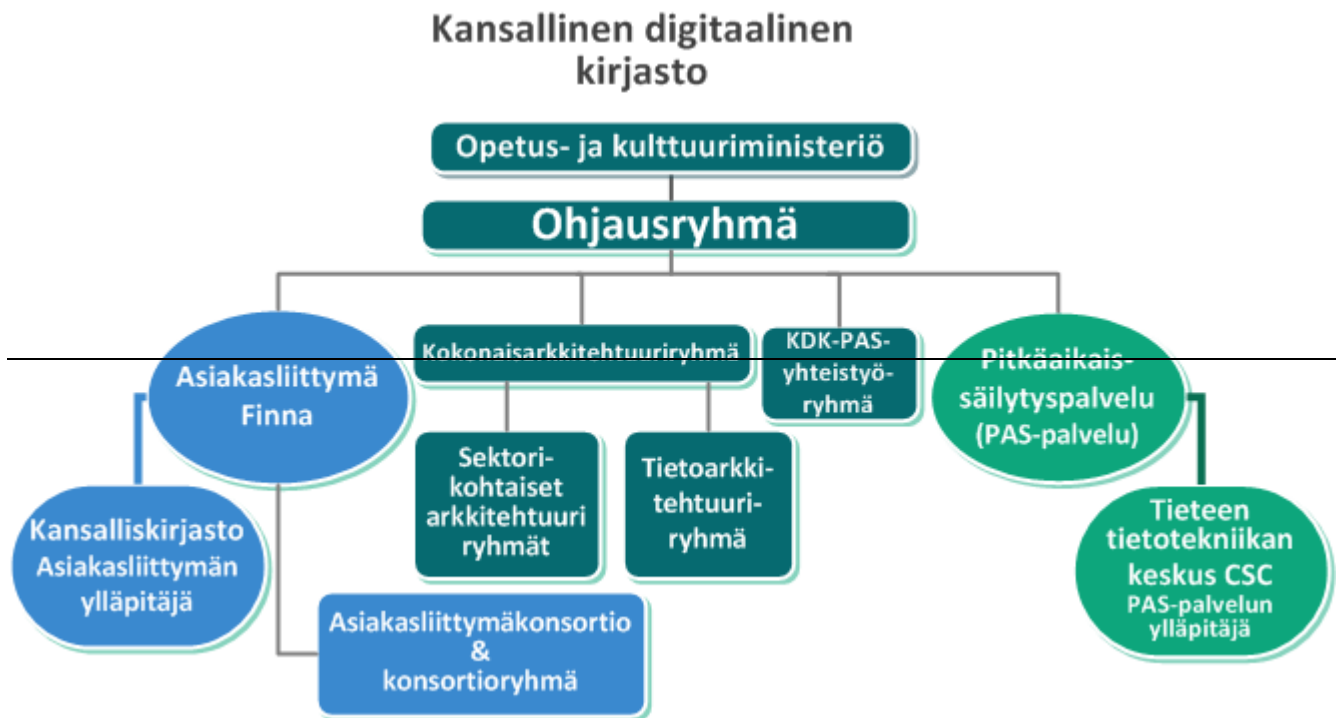
[Tilalle kuvaus Finnasta yhtenä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan yhteisistä palveluista, jota kehitetään ja ylläpidetään osana osallistavan, innovatiivisen, vuorovaikutteisen ja avoimen tutkimustiedon ja digitaalisen kulttuuriperinnön toimintapolitiikkaa.]

Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) on opetus- ja kulttuuriministeriön toimialatasoinen sisältö- ja palvelukokonaisuus. Sen tavoitteena on lisätä kirjastojen, arkistojen ja museoiden digitaalisten aineistojen ja kulttuuriperinnön merkitystä yhteiskunnassa. Hankkeessa kehitetään palveluita ja toimintamalleja, joiden avulla voidaan luoda, hallita, säilyttää ja hyödyntää kulttuuriperintöä. Lisäksi vahvistetaan sitä, että erilaiset kulttuuriperintöä säilyttävät järjestelmät ja niiden sisältämät tiedot ovat yhteensopivia. Kansallinen digitaalinen kirjasto myös seuraa, millaisia muutoksia digitalisoituminen aiheuttaa yhteiskunnassa, ja mitä merkitystä niillä on kirjastoille, arkistoille ja museoille.

KDK:n ohjausryhmän tehtävänä on:

1. KDK-PAS-ratkaisun kehittämisen linjaaminen sekä Finna-asiakasliittymän ja muiden merkittävien kirjasto-, arkisto- ja museosektoreiden digitaalisten palveluiden seuraaminen ja niiden kehittämistarpeiden tunnistaminen;
2. kirjasto-, arkisto- ja museosektoreiden keskeisten tietojärjestelmä- ja tietoarkkitehtuurien yhteentoimivuuden edistäminen;
3. digitaalisten kulttuuriperintö- ja kirjastotietovarantojen luontia, hallintaa, hyödyntämistä ja säilymistä parantavien toimintamallien ja välineiden kehittäminen ja niihin liittyvän osaamisen vahvistaminen; ja
4. digitaalisen informaatio- ja palveluyhteiskunnan keskeisten muutosvoimien ja kehityssuuntien tunnistaminen ja hyödyntäminen kirjasto- ja kulttuuriperintösektoreilla.

Kansalliskirjasto vastaa Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymän eli Finnan ylläpitämisestä toimialatasoisena palvelujärjestelmänä.

Kuva 1: Kansallisen digitaalisen kirjaston hallintomalli ja Finna-konsortion rooli siinä

9. FINNA-KONSORTION HALLINTO JA PÄÄTÖKSENTEKO

Konsortio on yhteenliittymä, joka kehittää Finnaa ja edistää konsortion jäsenten aineistojen ja palvelujen tuomista Finnan kautta saataville. Konsortion muodostavat Kansalliskirjasto ja ne organisaatiot, joilla on Finnaa koskeva palvelusopimus Kansalliskirjaston kanssa. Konsortion tehtävänä on taata konsortion jäsenten vaikutusmahdollisuudet Finnan kehittämisessä.

Konsortion ohjaavana elimenä toimii **konsortior ryhmä**, jonka tehtävinä ovat asiakasliittymän Finnan kehittämistä koskevien linjausten tekeminen, toiminnan suunnittelu ja seuranta. Konsortior ryhmän tehtävät määritellään tarkemmin konsortior ryhmän säännöissä.

Kansalliskirjasto vastaa konsortion toiminnan koordinoinnista sekä palvelusopimuksessa vastuulleen osoitettujen asioiden käytännön toteutuksesta ja resursoinnista.

Konsortior ryhmässä ovat edustettuina arkisto-, kirjasto- ja museosektorit, Kansalliskirjasto, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä palvelun käyttäjiä tai yhteistyökumppaneita edustavia intressitahoja. Kansalliskirjaston johtokunta asettaa konsortior ryhmän.

Konsortion jäsen voi tehdä aloitteita konsortioryhmän käsiteltäväksi.

10. TYÖSKENTELYMUODOT

Kansalliskirjasto koordinoi Finnan kehittämisen, käytön ja ylläpidon edellyttämää käytännön yhteistyötä ja laatii työlle kulloinkin tarkoituksenmukaisimmat muodot ja käytännöt. Työskentelymuotoja ovat mm. määräaikaiset asiantuntijaryhmät, kertaluonteiset työpajat sekä koulutus- ja muut tilaisuudet. Näiden tuloksista raportoidaan konsortioryhmälle.

Konsortioryhmä **nimeää voi nimetä** toiminnan kehittämistä varten asiantuntijaryhmiä, joihin konsortion jäsenet ja intressitahojen edustajat voivat osallistua. Kansalliskirjasto koordinoi ryhmien toimintaa.

11. KONSORTION VOIMASSAOLO

Konsortio on voimassa toistaiseksi. Konsortion jäsenyys on sidottu voimassaolevaan Finnan palvelusopimukseen Kansalliskirjaston kanssa.

12. TOIMINTAPERIAATTEIDEN UUDISTAMINEN

Toimintaperiaatteita uudistetaan tarpeen mukaan. Konsortion jäsenet voivat tehdä esityksiä toimintaperiaatteiden uudistamisesta konsortioryhmälle.

Konsortioryhmän esitys toimintaperiaatteiden uudistamisesta hyväksytään KDK:n hallinnointielimissä, minkä jälkeen Kansalliskirjaston johtokunta vahvistaa uudistetut toimintaperiaatteet konsortioryhmän käsittelyn jälkeen.

13. LIITTEET

- Liite 1. Finnan palvelusopimus, saatavilla
<https://www.kiwi.fi/display/Finna/Sopimukset>
- Liite 2. Konsortioryhmän säännöt, saatavilla
<https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=51841279>